

# Bohatí a chudí

## *Texty na tento týden*

**Jk 5,1–6**

### **Základní verš**

**„Neboť kde je tvůj pokad, tam bude i tvé srdce.“ (Mt 6,21)**

Popularita televizní soutěže „Chcete být milionářem?“ svědčí o tom, že mnoho lidí fascinuje vidina rychlého zbohatnutí (aneb jak se stát ze žebráka králem) – a snad doufají, že právě jim se to konečně jednoho dne podaří.

Jenže bohatství není tím, co si pod ním spousta lidí představuje. Různé studie ukazují, že stoupající příjmy neřeší vše: na jedné straně umožňují lidem dobře zajištěný život, ale na druhé straně si za bohatství štěstí nekoupí. Dobrá přátelství, pracovní spokojenost a vědomí smyslu života obvykle přispívají ke štěstí člověka více než bohatství. Ty nejdůležitější momenty v životě – úsměv, laskavé slovo, naslouchající přátelé, vlídnost, úcta, milý dotek a ryzí přátelství – jsou zadarmo.

O to vzácnější jsou dary, jež dostáváme od Boha: víru, naději, moudrost, trpělivost, lásku, spokojenost a mnoho dalších požehnání, jež nám poskytuje přítomnost Ducha svatého v našich životech. Paradoxní je, že i když mnoho křesťanů s tímto názorem souhlasí, jejich každodenní život svědčí o tom, že v nich často převažuje egoismus. Jak si ukážeme v tomto týdnu, chtivost je jednou z velkých chyb a má strašné důsledky.

## Přichází soud!

***A nyní, vy boháči, plačte a naříkejte nad pohromami, které na vás přicházejí. (Jk 5,1)***

### *Osobní studium*

Pátá kapitola Jakubova listu začíná zhurta: „A nyní, vy boháči, plačte a naříkejte nad pohromami, které na vás přicházejí“ (Jk 5,1). Není pochyb o tom, že tato věta upoutala pozornost čtenářů.

Jakub v první kapitole (verš 10 a 11) upozorňuje na nestálost bohatství. V páté kapitole nabádá ty, kdo se bohatství tvrdošijně drží, aby plakali a nařikali (verš 1). Toto vyjádření připomíná soud. Další popis v páté kapitole líčí odplatu za špatné jednání. Tyto nesprávné činy charakterizují i období před Kristovým návratem (L 17,27–29; 2Tm 3,1,2; Zj 18,3,7). Tyto názory budou prosakovat i do církve posledních dní (Zj 18,3,7). Je zajímavé, že stejný základ řeckého slova, které překládáme jako „pohromy“ (Jk 5,1), nalézáme i ve slově „ubohý“ v popisu laodikejské církve (Zj 3,17).

V dnešní době se ve světě děje hodně bezpráví – zejména v ekonomické oblasti. Někdy se zdá být nepochopitelné, proč někteří bohatí lidé zneužívají chudé a okrádají je. Jakou nadějí je možné v souvislosti s tímto problémem najít v Ž 73,3–19?

V knihách starozákonních proroků se setkáváme s voláním po spravedlnosti. Bůh zaslubuje, že ji zajistí. Jenže tato naděje, kterou vyznáváme, nijak neusnadňuje čekání. Očekávejme na Boží zaslíbení spravedlnosti tak jako prorok Abakuk. V době, kdy Boží lid odpadl a babylonská říše měla moc a úspěch, prorok Abakuk zahrnuje Boha otázkami (Abk 1,2–4.13.14). Boží stručná odpověď měla posílit prorokovu důvěru a utvrdit jej v čekání (Abk 2,2–4) – což také prorok poslušně udělal (Abk 3,1–18).

### *Aplikace*

***Které nespravedlnosti tě v poslední době pobouřily? Přemýšlej o tom, co můžeš ty či sbor udělat pro zmírnění bezpráví – s vědomím toho, že konečný soud leží v Božích rukou.***

## Když bohatství ztratí cenu

**<sup>2</sup>Vaše bohatství shnilo, vaše šatstvo je moly rozežráno, <sup>3</sup>vaše zlato a stříbro zrezavělo, a ten rez bude svědčit proti vám a stráví vaše tělo jako oheň. Nashromáždili jste si poklady – pro konec dnů! (Jk 5,2.3)**

### Osobní studium

Jaké je v těchto verších varování? Jaké je jejich základní poselství? O jakém druhu bohatství se v nich mluví?

Shnilé bohatství, rozežrané šaty či dokonce rezavé zlato a stříbro nás přivádí k realistickému uvažování nad tím, jak naše planeta čím dál rychleji spěje k zániku.

Světová ekonomika prochází jednou krizí za druhou, dokonce ani „dobré časy“, jež zřídka nastanou, dlouho nevydrží a zase je vystřídá propad. Zdání ekonomické stability a klidu, které může nabídnout globální trh, je pomíjivé a do značné míry zdánlivé. Nespokojenost a nestabilita vzrůstají tím víc, čím víc se rozvírají nůžky mezi bohatými a chudými lidmi. Do podobné situace – kdy chudí byli zoufalí a bohatí byli k lidem bez prostředků bezohlední – píše Jakub ve svém listu.

Přemýšlej o následujících lidech a napiš svůj názor na to, jaký na ně měl vliv majetek:

Nábal (1S 25,2–11)

Chizkijáš (2Kr 20,12–19)

Petr (Sk 3,1–10)

Dříve či později pro nás ztratí všechno světové bohatství svůj lesk. Známe jeho hranice a mnohdy také jeho odvrácenou stranu. Peníze zde mají své místo; problém je v tom, jaký k nim mají lidé vztah.

Jakub píše, že peníze budou „svědčit proti“ lidem, kteří je zneužívají (Jk 5,3). Přestože se toto varování týká doby konce, jeho význam je jasný: důležité je, co pro nás peníze znamenají. Obraz ohně stravujícího tělo nás má vyburcovat, abychom se zamysleli nad tím, co pro nás peníze znamenají. Shromažďujeme si poklad proto, aby nakonec shořel, nebo si jej ukládáme pro věčnost (L 12,33.34)?

### Aplikace

***Přemýšlej pečlivě o svém vztahu k penězům. Nakolik ovlivňují vztahy s lidmi okolo tebe? Co to vypovídá o tom, jak je používáš?***

## Křik chudých

***Hle, mzda dělníků, kteří žali vaše pole, a vy jste jim ji upřeli, volá do nebes, a křik ženců pronikl ke sluchu Hospodina zástupů. (Jk 5,4)***

### Osobní studium

Při čtení Jakubova listu si můžeme povšimnout toho, že zmiňuje různé skupiny bohatých lidí – včetně těch, kteří během honby za ziskem „uvadnou v tom, co činí“ (Jk 1,11; ČSP), obchodníků, co se soudí kvůli ochraně svých investic (Jk 2,6), a majitelů zemědělské půdy, kteří odmítli vyplatit mzdu žencům (Jk 5,4). Tyto verše ukazují negativní stránky boháčů z pohledu jejich minulého chování, současného smýšlení a budoucího trestu. Tito lidé si v podstatě „nashromáždili poklad“ (Jk 5,3) na úkor chudých lidí.

Čí mzda, která byla podle textů v Jk 5,4; Lv 19,13; Dt 24,14.15 a Jr 22,13 odepřena, volá do nebe? Jakou důležitou zásadu můžeme z těchto veršů vyčíst nejen v jejich kontextu, ale všeobecně v obchodních vztazích s ostatními lidmi?

Jakmile se ve starozákonní i novozákonní době v Izraeli vyplatila mzda, většina dělníků za ni ihned nakoupila potraviny pro obživu své rodiny. Pokud jim tuto mzdu zaměstnavatel odepřel, často to znamenalo, že rodina strádala a trpěla hladem. Proto je Jakubova zmínka o tomto problému dosti závažná.

Nemůžeme se proto divit tomu, že se tak ostře staví proti boháčům, co zadržují mzdu lidem, kteří pro ně pracují. Je zlé, když někoho osídíme, ale je ještě horší, když si boháči shromažďují majetek okrádáním chudých – a to nejen vůči těmto chudým lidem, ale také vůči samotnému nebi. Podle Jakuba se to týká obou případů.

„Bohatí lidé mají velkou zodpovědnost. Pokud získávají bohatství nečestným způsobem, obchodováním založeném na lžích a nepoctivosti, utiskováním sirotků a vdov či shromažďováním bohatství a přezíráním potřeb chudých, nakonec dojdou potrestání, jak to popisuje inspirovaný apoštol: „A nyní vy boháči, plačte a naříkejte, nad pohromami, které na vás přicházejí!“ (2T 682).

### Aplikace

***Jak pomáháš ostatním lidem ve finanční oblasti? Co to vypovídá o tvém křesťanském životě a o tom, jak představuješ druhým Krista?***

## Dočasné „štěstí“

**Žili jste rozmařile a hýřili jste na zemi, vykrmili jste se – pro den porážky! (Jk 5,5)**

### Osobní studium

Jak je v textech v Jk 5,5; Ez 16,49 a Am 4,1 popsáno požitkářství a přepych?

Ve starověku převládal názor, že je dáno určité celkové množství bohatství a pro přesuny majetku platí „princip spojených nádob“ – to znamená, že když u některých (bohatých) lidí majetek vzrostl, musel zákonitě u jiných (chudých) lidí zase klesnout, takže se stali ještě chudšími. Zdá se, že „vytvoření“ bohatství bez nepříznivého dopadu na majetek jiných lidí je představou moderní doby. Někteří lidé argumentují tím, že když bohatí lidé stále více bohatnou, mohou pomoci chudým lidem k tomu, aby také zbohatli. Na druhou stranu tím, že ubývají nerostné suroviny a existuje konkurence mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, získávání bohatství je stále komplikovanější a složitější. Proto je otázka nerovnosti bohatství stále aktuální.

Ježíš se vyjádřil k otázce nerovnosti bohatství v podobenství o boháči a Lazarovi (L 16,19–31). V Ježíšových dobách byla většina lidí spokojených, když vlastnili dvoudílný oděv a mohli jednou do roka uspořádat hostinu. Na rozdíl od nich se boháč v podobenství „nádherně a vybraně strojí“ a „skvěle hodoval“ (L 16,19). Naproti tomu chudý Lazar, přestože ležal u boháčových vrat, musel žebrot o drobky jídla.

Toto podobenství popisuje pozemský, ne posmrtný život. V původním řeckém jazyce se zde termíny „nebe“ ani „peklo“ vůbec nevyskytují. Oba, boháč i Lazar, jsou na stejném místě (L 16,23) – v hrobě („hadés“). Propast, která je odděluje, symbolizuje to, že když člověk zemře, je o jeho věčném osudu rozhodnuto. Proto je nesmírně důležité, jak se chováme k druhým lidem v tomto životě – jak to popisují „Mojžíš a Proroci“ (L 16,29.31). Neexistuje žádný příští život, ve kterém bychom mohli „napravit“ chyby způsobené v tomto životě: „Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat bratra, kterého nevidí“ (1J 4,20).

### Aplikace

**Které z věcí, jež jsi udělal, lituješ natolik, že kdybys mohl vrátit čas, už bys jednal jinak?**

## Obviňování obětí

***Odsoudili jste a zahubili jste spravedlivého; a on se proti vám nestaví. (Jk 5,6)***

### Osobní studium

Když někdo udělá něco špatného, má přirozenou tendenci vyhnout se odpovědnosti. Často se jí snaží svést na někoho jiného – včetně člověka, kterému ublížil. Vrahové svůj čin různě omlouvají nebo jej svádějí na výchovu. Člověk, který někoho sexuálně zneužil, to dává za vinu své oběti. Manželé, kteří se rozvedou, dávají vinu jeden druhému či svému okolí. Lidé, kteří nesli zodpovědnost za mučednickou smrt Kristových následovníků, jim vyčítali kacířství. Ježíš jasně varoval své následovníky, že „přichází hodina, že ten, kdo vás zabije, bude se domnívat, že tím uctívá Boha“ (J 16,2). Je příznačné, že i Jakub byl popraven pro svoji víru.

Jak už bylo v předchozím textu zmíněno, Jakub se zabýval problematikou bohatství a chudoby. Měli bychom však mít na paměti, že Jakub nikdy neodsuzoval bohaté kvůli tomu, že jsou bohatí, ale kvůli jejich smýšlení a jednání. Na druhou stranu to, že je někdo chudý, neznamena, že má nějakou větší Boží přízeň. Nejsou právě „chudí v duchu“ a „bohatí ve víře“ „dědici Božího království“ (Mt 5,3; Jk 2,5)? Tyto vnitřní kvality mohou, ale také nemusejí souviset s konkrétními ekonomickými okolnostmi. Lidé, kteří jsou „bohatí, mají všechno a nic nepotřebují“ (Zj 3,17), mohou být po duchovní stránce mnohem chudší, než si sami myslí. Bůh předem varoval Izraelce, aby poté, co vstoupí do zaslíbené země a začne se jim dařit, nezapomněli na to, že všechny dobré věci pocházejí od něj, včetně „nabytí blahobytu“ (Dt 8,11–18).

### Aplikace

***„Odsoudili jste a zahubili jste spravedlivého; a on se proti vám nestaví“ (Jk 5,6). Kolikrát už jsi někoho odsoudil a později sis uvědomil, že jsi pochybil? Zamysli se zejména nad poslední částí verše. Znamená to, že bychom měli nechat druhé, aby nás ponižovali? Na druhou stranu, kolika hádkám by ses vyhnul, kdybys nekladl odpor? Co myslí Ježíš tím, že máme „nastavit druhou tvář“ (Mt 5,39)? Jak to uplatňujeme v životě?***

## Podněty k zamyšlení

„Peníze mají velkou cenu, mohou vykonat mnoho dobrého. V rukou Božích dětí se stávají potravou pro hladovějící, nápojem pro žíznící a oděvem pro nahé. Mohou se stát prostředníkem pomoci utlačovaným a nemocným. Samy o sobě ovšem peníze nemají větší cenu než písek. Pravou hodnotu získávají pouze tehdy, když je používáme k uspokojování životních potřeb, pro blaho druhých nebo pro pokrok Kristova díla. Nashromážděné bohatství je nejen bez užitku, ale je také kletbou. Nastřádané poklady zde na zemi jsou pro člověka léčkou, protože jeho pozornost odvracejí od nebeského pokladu. ... Kdo si uvědomuje, že peníze jsou hřívnou, kterou mu svěřil Bůh, používá je hospodárně a cítí povinnost šetřit, aby mohl podporovat potřebné.“ (COL 351.352; PM 178.179)

### Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte nad následujícími citáty: „Boháč panuje nad chudáky, dlužník se stává otrokem věřitele“ (Př 22,7). „Dbej na to, abys neupadl do dluhů, a zaříd se podle toho. Ocitne-li se člověk v dlužích, je v satanově osidle“ (AH 392). Proč je lepší nezadlužovat se, než se později dostávat z dluhů?*
2. *Podle čeho poznáme, kdy peníze slouží nám, a kdy naopak my jim (L 16,10–13)?*
3. *Ekonomická nerovnost je všude okolo nás. Někteří lidé mají dva či tři luxusní domy, zatímco jiní jsou vděční za to, když najdou kus dřeva a dlažební kostky pro přístřešek. Mnozí lidé říkají, že by bylo dobré vzít bohatým a dát chudým. Jiný zase tvrdí, že tím, jak bohatí ještě více bohatnou, mohou pomoci chudým lidem dostat se z chudoby. Jak můžeme jako křesťané pomoci mírnit problém chudoby? Co pro to můžeme udělat, a co bychom už dělat neměli?*